

continentius viverent. Quid? carnem meam Deus noster tanto honore dignatus est, ut eam super omnes angelos in throno gloriæ suæ collocaverit, et ego tam ingratus existam, ut carnem eamdem servire faciam libidinibus et Dæmonibus? Quid? Tollam ego *Membra Christi, et faciam membra meretricis*? Absit, absit: alliciat mundus, blandiatur caro, vexet, stimulet, incendat, inflammet Satanas, ego tamen Domino bene propitio non inferam hanc injuriam Domino meo, qui me de patibulo ad regnum evehit, et de vili mancipio fratrem suum ac filium fecit. Veniat, queso, in mentem castissimus ille Joseph, qui cum ab uxore domini sui ad stuprum sollicitaretur: « Ecce Dominus meus, aiebat, omnibus mihi traditis, ignorat, quid habeat in domo sua, nec quicquam est, quod non sit in mea potestate: quomodo igitur possum hoc malum facere, et peccare in Dominum meum? » Obstrictum, ligatum, vinctum me vides beneficiis Domini mei ut commovere, et peccare in eum nullo modo possim. Aspicimus quæ comparatio esse potest, auditores, inter ea beneficia, quibus obstrictus erat Joseph, et ea, quibus nos hodie obstrinxit, atque obligavit Deus. Quid enim nobis non dedit qui Filium suum unigenitum dedit? Aut *Quomodo non etiam cum eo omnia nobis donavit*? Contulit nobis naturam, donavit gratiam, promisit gloriam, misit Filium quasi obsidem, dedit spiritum *Pignus hereditatis*: jussit Angelis, ut nos

custodiant, toti mundo, ut nobis serviat: ipse vero tamquam amantissimus pater non removel a nobis oculos pietatis et providentiæ suæ: et quomodo poterimus igitur tot vinculis obligati nos commovere; et peccare in tam clementem ac liberalem Dominum? præsertim cum is nihil a nobis petat, nisi ut statum nostrum et dignitatem conservemus. Quare deinceps ne splendori nostro deesse videamur, induamus auream illam vestem charitatis, vescamur assidue pane Angelorum et regalibus epulis, versemur cum cælestibus illis principibus, dicamusque cum Paulo: *Conversatio nostra in cælis est*: quarum delicias, et divitias et honores, sed dignos filios Dei cælestis gloriæ ambitiosi, cælestium opum avari, cælestium voluptatum cupidi simus: mundum vero et ejus divitias atque oblectamenta tamquam vilissima, et nostro statu indignissima contemnamus, contuilemus, fastidiamus, et in fratrem nostrum senioremem oculos intendentes vehementer formidemus, ne dedecori illi simus, ne forte nos ipse coram Angelis Dei in futuro sæculo erubescat, in fratrum loco habere tam sordidos homines confundatur: sed potius enitatur ita nos gerere, ita statum nostrum dignitatemque tueri, ut Deus Filios, Christus fratres, Angeli socios, Jerusalem civis nos habere, agnosceret atque excipere glorietur: quod nobis concedat, qui est benedictus in sæcula. Amen.

CONCIO XXVIII.

IN DOMINICA PASSIONIS

VEL HEBDOMADA SANCTA DE MAGNITUDE PASSIONIS DOMINI

THEMA

O vos omnes, qui transitis per viam, attendite et videte, si est dolor, sicut dolor meus. *Thema*, I, v. 12.

SYNOPSIS

Ecce cordium a magnitudine passionis Christi sumitur, quam assidue considerare par est. Quatuor deinde fontes aperiuntur, ex quibus illa magnitudo hauritur, quorum primus est infinita Dei in nos charitas, quæ gravissima etiam tormenta levissima effecit, quod exemplis martyrum, præsertim D. Ignatii probatur. Secundus fons a primo ortum trahens est, quod sibi omnem consolationem in tanta passione undique d. relictus abesse senserit, quod in Levitico olim per duos hircos offerri solitos præfiguratum fuit. Tertius, quod in tenerimo, quo præditus erat, corpore, hæc pertulerit. Quartus, quod omnia genera tormentorum subierit. Deinde novum præcipua passionis Christi genera graphice expressa asserantur, et quasi represententur. Primum genus est tristitia et pavor Christi in monte Oliveti, in quo omnibus angustiis undique circumdatus erat, cui cum am dederunt tormenta omnia subeunda ibi: epressentata, peccata omnia omnium hominum sub oculis spectata, ingratitude hominum, atque dolor immensus Virgini matri inde excitandus.

Secunda pars, promissa prolixitatis excusatione alia quinque sequentia passionis Christi genera enumerat. Secundum itaque est, quod

instar mancipii ab eo, quem ad summam dignitatem exceverat, vilissimo pretio suis inimicis sine vendidit; ubi fornicarii Juda peiores esse probantur. Tertium, quod Judæorum et Gentilium crudelitatem omnes bene laxato fuerint, dæmone obcecatis et obstinatis illis pectoribus insolita genera tormentorum suggerente. Quartum est, dira illa flagellatio, vilissimorum scilicet hominiorum pena: ubi pia de illa meditatio. Quintum spinea coronatio. Sextum crucis ad montem Calvarie bafulatio; ubi docemur, quomodo crucem nostram, hoc est, tribulationes sufferendo Christum sequi debeamus.

Pars tertia, prolixitatis mortis Calvarie mysteriis, ad reliqua tria genera passionis narranda progreditur; quorum septimum est ipsa crucifixio, ubi primum Christi trulenta denudatio, deinde ipsa crucifixio suis coloribus exprimitur. Octavum est, præsentia Matris dilectissimæ, ubi passio utrinque resiliens explicatur. Nonum et ultimum genus passionis Christi est, subsannatio astantium et fellea potatio; ubi demonstratur omnes Christi sensus in cruce passos fuisse. Josephi a fratribus venditi vestis sanguinolenta patri allata, figuram fuisse corporis Christi declaratur, et quomodo nostra peccata ipsum in crucem adigunt ostenditur. Deinde subjungitur gravis ad charitatem et gratitudinem exhortatio, insuper ad contritionem a minori ad majus

inductio. Epilogus denique ostendit, quanto maior sit pena gehenna supplicio Christi, et quam certa peccatoribus imminet.

Atrocitas suppliciorum Domini tanta fuit, auditores optimi, ut vires humanæ atque angelicæ mentis exuperet, et solus Christus, qui eam pertulit, et solus Deus, qui eam ad nostram salutem instituit, quanta ejus indignitas atque acerbitas fuerit cogitatione atque intelligentia consequantur. Petræ siquidem scissæ, et monumenta aperta, et velum templi laceratum, et sol atque aer tenebris cooperatus, mundus denique totus horrendis, atque ante illud tempus incognitis monstris et portentis se tantum nefas intelligere atque execrari significabant. Neque dubium est, quin *Angeli quoque pacis*, juxta prophetam *amare flevissent*, inter se alas colliserint, facies suas pennis velaverint, cum ministri iniquitatis indignissimis probris et contumeliis afficiebant Dominum majestatis: sed nihilominus Dei Filius solum Patrem appellat, tamquam qui solus ejus rei magnitudinem plane cognosceret: *Tu scis*, inquit, *improperium meum, et confusionem meam et reverentiam meam*. Solus enim Pater plane intelligebat, quid Christus ejus filius pateretur, qui solus ejusdem Christus infinitam sublimitatem et majestatem cognoscebat: nec non quanta ei ex omnibus rebus creatis, atque ab hominibus potissimum reverentia atque observantia deberetur. Itaque, tu solus, inquit, cognovisti improperium meum et confusionem meam, quia tu solus non ignoras reverentiam meam. Sed quamquam hæc ita se habeant, et licet passionis Domini magnitudo omnem creatam intelligentiam vinceat, tamen hortatur nos Dominus, ut quantum possumus enitamur, vim dolorum illorum, et cruciatuum intelligere: *O vos omnes* inquit, *qui transitis per viam*, qui curriculum istud humanæ vitæ perlicitis, qui non hæresin luto terrenarum cupiditatum; sed aliis desiderii ad caelestem Jerusalem magnis itineribus properatis: Vos, inquam, nolite simpliciter audire, sed *Attendite et videte, si est dolor similis, sicut dolor meus*. Quare nos hodierna die, tum ut Christo debitas gratias, justasque referamus, nostro capiti, ut vera et viva membra condoleamus: tum, ut nos ipsos ad potentiam ac tolerantiam laborum armemus, et ad insequenda Domini vestigia infracto animo accedamus, de magnitudine atque atrocitate Passionis Domini, ipso Domino

bene juvante, verba faciemus. Ac ut ordine aliquo rem tantam, tam gravem, tam utilem explicemus, et facile quicquid dixerimus, non solum intelligere, sed etiam memoria custodire possitis, quatuor quasi capita ac veluti fontes aperiemus, ex quibus magnitudo ac vehementia Domini passionis, tamquam rapidus torrens profuebat, ut copiosas aquas juxta vaticinium Isaia, *De fontibus Salvatoris* hauriamus.

Primus fons, qui fontium cæterorum origo ac principium fuit, et jure fons fontium dici poterat, est infinita illa charitas, quæ in pectore Domini, tamquam in sua ac propria fornace, perpetuo ardebat: cupiebat Dominus, cum excellentissimo modo liberare genus humanum, tum plene atque perfecte divinæ justitiæ satisfacere: cupiebat illa plagas, ac vulnera nostra curare, ut nullæ cicatrices, nulla vestigia, nulla signa relinquere-ntur; et simul ita maxima illa crimina læsæ majestatis de medio tollere, ut nullæ deinceps inter nos et Deum iniciitiarum aut odiorum causæ remanerent. Sciebat se, quo plura et graviora pateretur, eo melius posse hæc sua opera ad exitum perducere, et simul propriarum virium ac fortitudinis conscius intelligebat se quamlibet gravem sarcinam, atque onus suis robustissimis humeris ferre posse. Itaque hinc fiebat, ut sine modo, ac sine mensura se sarcina dolorum ac laborum oneraret. Conjunge mihi summam potentiam cum summa sapientia, et summam potentiam et summam sapientiam cum charitate summa: ac deinde animo complectere, si poles, quid inde fiet. Vilissimi homunciones, cum in eorum cordibus amor donari ac regnare incipit, quid, quæso, cogitant? quid meditantur? quid moliantur animo? Certe ita inardescunt interdum, ut infinita atque immensa quædam pro his agere vel pati cupiant, quos diligunt. Cum patriarcha Jacob septem annos propter Rachel servisset, et adhuc alios septem servituras esset, non ei tempus istud tempus annorum quatuordecim, sed paucorum dierum spatium *Præ amoris magnitudine* videbatur. Quid vero imprudissimi amatores, non casti, ut S. Jacob, pro suis meretricibus semper fecerint, omnibus notum est. Sed ut omittam de amatoribus feminarum ac talarum sordium dicere, aspiciæ sanctos homines, et amore divinæ pulchritudinis vehementer incensos, ut apostolum Paulum, ut martyrem Ignatium, B. Franciscum. Isti

omnes ita rapiebantur ab amore, et extra seipsos quodammodo ducebantur, ut martyria, verbera, cruces, ignominias, ita quærent, ut aurum, et gemmas, ac lapides pretiosos mercatores quærunt. Neque simplicia martyria, simplices cruces, simplices mortes, pro Domino sufficiebant illis; sed duplicia, triplicia ac multiplicia desiderabant. Audite B. martyrem Ignatium: « Ignoscite mihi, inquit in epistola ad Romanos, ego scio quid mihi expediat: nunc incipio esse Christi discipulus: ignis, crux, bestiarum instantia, abscissio, separatio, contractio, dissectio membrorum, interitus totius corporis et flagella diaboli omnia in me veniant, ut Jesum Christum merear adipisci, nihil me juvant, quæ sunt mundi hujus. Bonum mihi mori in Christo Jesu, quam regnare in finibus terræ. » Deinde quis unquam tanto affectu, et tam ex animo amicos suos rogavit, ut eum ab impendente nece liberarent, quanto affectu et quam ex animo idem iste gloriosus Ignatius Romanos rogavit, ne ipsius mortem et passionem impedirent? Itaque ardentissimi illi amatores Dei immensa quædam animo concipiebant, que pro Domino pati desiderarent: sed interim tamen multo minora patiebantur, quod non responderet in eis potentia charitatis. Infinita pati cupiebat: sed non poterant, et idcirco Dominus non sinebat eos *Tentari supra id, quod poterant*: sed faciebat *cum tentatione proventum*, ut possent *sustinere*. At vero Dominus Christus caput martyrum et singularis doctor patientiæ, quod multo majori charitate flagraret, quam ullus unquam sanctus, quis ignorare potest? Charitas enim in Christo, tamquam in fonte, in sanctis cæteris tamquam in rivulis erat. Nam *De plenitudine ejus nos omnes accepimus*. Itaque non cupiebat, non desiderabat: sed ardebat amore patienti pro nobis; et sicut *Cervus ad fontes aquarum*, ita ipse ad calicem passionis anhelabat, cujus sunt illa verba: *Desiderio desideravi hoc pascha manducare vobiscum*. Et illa: *Baptismo habeo baptizari: et quomodo coarctor usque dum perficiatur?* Quid? quod si ad hanc infinitam patienti voluntatem, summam quoque patienti potentiam adjungamus, quæ moles passionis efficietur? Equidem, auditores, hoc unum argumentum, si attente ac diligenter perpendatur, solam sufficit, ut homo rapiatur extra se, et stuporem atque extasim mentis patiat: et tum demum intelligere incipiet, quid sit quod

Dominus ait: *Attendite et videte si est dolor, sicut dolor meus*.

Alterum caput, unde vehementia passionis Domini nascatur, illud est, quod voluerit Dominus atrocissima supplicia sine ullo genere consolationis tolerare. Hoc vero secundum caput ex primo capite, tamquam rivus ex fonte, sine ulla dubitatione derivatur. Ea enim regina charitas, que summos dolores pati voluit Christum, eadem, inquam, omnes portas obstruxit, quibus aliquid genus solatii, sive de cælo, sive de terra ad cor ejus ingredi potuisset. Itaque non solum a discipulis, amicis, affinis: sed ab ipso proprio parente, atque adeo a seipso derelictus, desertusque fuit, ut solus ille homo Christus cum summis doloribus et cruciatibus quodammodo luctaretur. Hinc sunt ille voces: *Factus sum sicut homo sine adiutorio inter mortuos liber*. Et: *Infixus sum in lino profundi, et non est substantia*: Et: *Deus, Deus meus, respice in me, quare me dereliquisti?* Hujus rei in veteri Testamento illustrissima figura processit. Quid enim duo illi hirci Levitici xvi, significabant, qui pro peccato populi offerebantur Domino, quorum alter mactabatur, alter in solitudine libere dimittebatur, nisi summum illud ac divinisimum sacrificium, quo Deus et homo, Jesus Christus, pro peccatis mundi totus oblatus est Domino? Sicut enim unus hircorum occidebatur, alter in solitudinem discedebat: ita in Christo altera natura ejus, nempe humana sola cruciabatur; altera divina videlicet, quodammodo abscedebat, et sociam suam solam in suppliciis et tormentis relinquebat. Tametsi enim, quantum attinet ad nexum hypostaticum, verbum Dei humanam naturam quam semel assumpsit, nunquam dimisit; tamen quantum attinet ad consolationem, quam patienti humane nature afferre potuisset, et quantum ad intolerabilem illorum dolorum mitigationem, ac temperamentum, eam omnino deseruit. Unde quæso martyres sancti in maximis suppliciis cantabant, gloriabantur, gestiebant, exultabant: Dominus vero, qui martyribus robur et constantiam illam donavit, ita passione inanimante exhorruit, ita contremuit, ita sudavit? certe non alia causa est, quam quod martyribus Dominus calicem passionis misccebat *meile coelestis suavitalis, et sæpi*: majorem partem calicis liquor dulcissimas occupabat ut vere cum propheta dicere possent:

Secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo consolationes tuas latificaverunt animam meam. Et cum Apostolo Paulo: Repletus sum consolatio, superabundo gaudio. At ipse Dominus sibi, ut ante dicebamus, omnes portas clausit, quibus consolatio ad eum inferri potuisset; idque non alia de causa, quam ut nos miseros atque ingratos copiose redimeret. Cogita mihi modo, quid sit bibere ejusmodi calicem passionis, plenum felle, plenum absinthio, plenum teterrimis liquoribus, sine ullo dulcedinis temperamento? Cogita, quam crucem patereris tu, si aliquo gravi morbo laborares, et nullam consolatorum haberes; omnes te desererent, etiam amici, etiam parentes et uxor, etiam filii tibi dorsum venterent, et majorem misericordiam exhiberi videres alicui cani, qui jacet vulneratus in platea, quam tibi? Jure igitur Attendite, inquit, et videte, si est dolor, sicut dolor meus.

Porro tertium, quod passionem Domini mirum in modum angebat, fuit teneritudo ac nobilitas corporis Domini. Quis nescit, quantum intersit inter durum aliquem rusticumque agricolam, cujus caro laboribus assueta, solis ardore exusta, imbribus, nivibus, ventis saepe pulsata, terrae soliditatem et quasi duritiam induit; et nobilem aliquem, ac tenerum et in deliciis educatum adolescentem? nonne graviora aliqua verbera, quae rusticus ille agricola vix sentiret, tenerum istum adolescentem pene occiderent? Jam vero Dominus Christus non erat ille quidem in deliciis enutritus, quippe qui matrem terrenarum opum egentissimam, sola fide et charitate aliisque virtutibus divitem elegerat: sed tamen corpus tenerum, pulcherrimum, nobilissimum, optime constitutum, et temperatum habebat, quale optimo jure esse debuit, quod auctore Spiritu sancto ex virginis purissimisque sanguinibus conformatum fabricatumque erat. Itaque acerbissima illa supplicia, quae quodlibet aliud corpus, quamvis durum, quamvis crassum, quamvis rusticum, maximis cruciatibus afficerent, quid quæso suspicabimur in illo corpore fecisse, quod omnium prestantissimum fuit? An non ergo merito optimoque jure dicere potuit Dominus: *Attendite et videte, si est dolor, sicut dolor meus?*

Sed jam ad quartum fontem aperiendum aggrediamur. Quanta fuerit atrocitas suppliciorum Domini ex eo facile potest intelligi, quod non acum aliquod genus supplicii passus, sed poenam quamdam communem et generalem, quae omnes poenas quasi amplissimo sinu comprehendit. Si respicias eos, a quibus passus est, invenies omnia genera hominum, omnem sexum, omnem ætatem, omnem conditionem, Judæos et Ethnicos, principes et populares, dominos et servos, viros et feminas, amicos et inimicos simul quodammodo convenisse, et in caedem atque interitum Domini conspirasse. Si respicias ea, in quibus aliquid passus est, videbis nihil penitus esse, in quo aliquid pati possit, et in quo Dominus passus non sit. Siquidem amatissima mater gladio doloris transfixa, discipuli atque amici fugati ac dissipati, vestimenta ablata, existimatio laesa, animus morore oppressus. Quid de corpore dicam? Nonne singula membra singulique sensus suos et proprios carnifices habuerunt? Ac ut intelligatis, vel potius solis luce clarius videatis, non fuisse interitum simplicem vel unum aliquot genus tormenti, quo Dominus extinctus est, sed amarissimam quamdam atque acerbissimam compositionem innumerabilium cruciatuum, quorum singuli per se, si diligenter atque attente cogitentur, abunde sufficiebant, ut Dominum Christum incredibili dolore ac dedecore afficerent: enumerabo breviter novem præcipua genera suppliciorum, quae præter alia multa illa una in se Domini passio comprehendit.

Primum igitur doloris genus fuit ille conflictus internus, illa immodica tristitia, illa anxietas cordis, illa nubes mororis, quae dominicum cor ita invasit, atque oppressit, ut eum quasi in agone mortis extremo constitueret. Neque id solum, sed etiam effectus, ut Dominus, qui toties solus pernoctaverat in locis desertis, jam ita paveret, ut a discipulis quodammodo peteret, ne se solum dereliquerent: *Sustinete hic, inquit, et vigilate mecum.* Neque id etiam solum, sed et illud effectus, ut toto corpore sanguinis sudor erumperet, et tam copiosus, ut ex fronte ac vultu per vestes descenderet in terram, eamque rigaret. Quæ res ejusmodi fuit, ut nullo unquam seculo aliquid magis novum, magis monstruosum, magis portentosum acciderit. Neque vero magnopere mirabimur, auditores, si intelligamus, quam justam causam interni hujus doloris Dominus habuerit.

Siquidem anima illa beatissima ante flagellari et crucifigi, et fel atque acetum gustare voluit, quam hæc eadem corpus pateretur. Itaque anima invisibili cuidam cruci affixa fuit, quæ sua quatuor brachia et suos quatuor clavos invisibiles habuit, quæ erant quatuor acerbissima generi cogitationum. Primum enim venerunt ad mentem omnia tormenta, quæ nocte illa et sequenti die erat perpessus, et quæ corpus ordine quodam unum post aliud in diversis horis afflictura erant, ea omnia simul quasi agmine facto in animum Domini irruerunt. Et quid mirum, si tantus exercitus dolorum, tam gravium, tam immitium, tam diuturnorum sanctissimum illud corpus morere ac tristitia replere poterunt? præsertim cum intelligeret Dominus, singulorum vehementiam et gravitatem, et certo sciret nihil eorum vel auferendum vel minuendum: sed totum illum calicem usque ad minimam guttam, *Usque ad fæces,* ut Scriptura loquitur, sibi exhauriendum. Deinde venerunt ad mentem peccata omnia tam præterita quam præsentia, et futura, quæ unquam in Deum ab hominibus vel commissa sunt, vel in deceptis committuntur. Et ita minute, ita perspicue, ut omnia mea, et omnia tua, et omnium ac singulorum hominum sigillatim, quasi omnia essent præsentia intueretur. Jam igitur is, qui tanto ardore, et zelo diligebat honorem Patris, quam vehementer existimatis affligebatur, quod tam innumerabilem multitudinem scelerum ac flagitiorum nefandorum, foedissimorum, execrabilium, in cælum clamantium et Dei honorem ac majestatem offendentium cerneret? Certe unus hominis peccata sufficere poterant, ut Dominum magis torquerent, quam ipsum supplicium crucis. Quid igitur facerent peccata totius mundi? Non est intelligentia, nec humana, nec angelica quæ vim hujus doloris comprehendat. Tertio loco veniebat ad mentem ingens illa ingratitude, primum Judæorum, deinde multorum Christianorum, qui sanguinem istum suum pretiosum conculatori erant: et simul videbat, tum horribile illud supplicium, quo post paucos annos Judæi afflicendi erant: tum intolerabiles poenas gehennæ, quæ tanta multitudini non solum Judæorum et Ethnicorum, sed etiam Christianorum parabantur. Quæ omnia sine dubio innocentissimum et nostri amatissimum illud cor vehementissime affligebant. Si ita dolet pater aut mater obitum unius filii, ut consolationem invenire nullo modo

possit: quantum credibile est doluisse Dominum Christum eternum interitum tot millium hominum, quos multo ardentius, quam mater filios, diligebat, et pro quibus non solum omnibus, sed etiam singulis milibus mori paratissimus erat? Postremo veniebat ad mentem gladius ille bis acutus qui vicera amatissimæ Matris penetratus esset: quæ cogitatio, quis dubitat, quin frangeret ac dilaceraret pectus dominicum? Post Deum Patrem neminem ita Dominus diligebat, ut suam optimam et sanctissimam Matrem. Itaque cum sciret, quanta vehementia doloris cor illud pientissimum et innocentissimum repente adoriri debebat, certe gladius materni doloris antea a Simeone prædictus ante cor filii quam matris penetravit, neque ad cor matris nisi per cor filii pertransivit. Hæc est igitur crux interior, isti sunt clavi, hæc est lancea, quæ sudorem illum sanguinem de corpore Domini exprimebat. Qui sicut sudor fuit omnium sudorum monstruosissimus et horribilissimus, ita signum fuit dolorum et cruciatuum inauditorum, et tallium, ut cum eis nulla supplicia comparari possint.

Cogita mihi, Dominum Jesum in horto Getsemani in isto agone constitutum, tamquam alterum Isaac oblatum ad sacrificium, qui quæquam versus oculos mentis convertibat, omnia crucibus plena esse videbat, ex omni parte illæ voces in auribus ejus insonabant: *Tolle, tolle, crucifige eum.* Si discipulos suos intuebatur, videbat corda eorum pavore et morere plena: si studia Judæorum, videbat eos nihil aliud, quam suam necem moliri, et jam cum Juda proditore de modo et ratione capiendi se deliberare: si sanctos Patres in sinu Abrahamæ quiescentes, videbat eos ardentissimis votis mortem suam implorare: si infernum inferiorem, videbat omnes demones in suam mortem maxime accensos et armatos, et eorum opera brevi futurum, ut principes Judæorum cum principibus Gentium in suam perniciem conspirarent: si denique in cælos oculos levabat, videbat Deum Patrem quasi alterum Abraham cum gladio districto paratum ad immolandum; et simul intelligebat non venturum nunc angelorum aliquem, qui necem suam impediat, sicut olim venit, et mortem Isaac et arietem futurum. Hinc ille sudor sanguineus, tam copiose fluens: et quales, oro, cruciatibus erunt, qui sequentur, quando in ipso principio ægritudinis in agone mortis constituitur? Quid

tunc sentiat, cum revera dolores omnes illos patietur, quando sola eorum consideratio sudorem sanguineum expressit? Certes hoc loco cum ista apud te cogitare incipies, cor tuum non moveatur et sudore sanguineo de corpore Domini erumpente lacrymæ de oculis tuis non erumpant, scito te cor lapideum, non carneum habere. Nam si flere non poteris ex amore et compassione, quomodo saltem propter multitudinem peccatorum tuorum non flebis, cum eorum sola cogitatio Dominum sanguinem sudare coegerit? Non feriebant in horto Dominicum corpus gladii impiorum, non erant flagella, vel spinæ vel clavi, quæ sanguinem illum eliciebant; sed scelera tua: hæc erant spinæ, quæ cerebrum ejus crudelissime penetrabant: hæc erat sarcina illa tam gravis, quæ Dominum opprimebat, et quam sine sudore portare non poterat. O quam caro pretio, Domine Jesu, medicamentum animæ meæ emere voluisti? O meus verus Adam, qui propter peccata, non tua, sed mea, de paradiso ejectus in sudore vultus tui lucraris panem eum, impedivit, neque inveniens nunc arietem, qui pro se in holocaustum offeratur. Sed seipsum et Isaac quo me nutrire ac sustentare decrevisti. Benedicat igitur te cælum, et terra, et omnis creatura tua te laudet et glorificet in æternum.

PARS SECUNDA.

Concio hodierna paulo prolixior erit, quam aliæ esse soleant: itaque adhuc semel requiescendum erit, antequam ad finem perveniamus. Neque vero molestum nobis esse debet aliquid pati, dum concionem de passione audivimus: et si Dominus tres integras horas cum incredibili dolore stetit in cruce, ut ibi salutem nostram lucraretur, cur nobis grave videri debet, adhuc unam brevem horam pro nostra salute et Domini gloria in concione stare? Ut igitur ad propositum redeamus, novem genera tormentorum in passione Domini contineri dicebamus: sed eorum unum dumtaxat breviter explicuimus, nunc reliqua, non tam explicanda, quam enumeranda erunt. Nam si explicari deberent, nec novem horæ nobis sufficerent.

Alterum igitur gravissimumque supplicium passus est Dominus, cum se pretio argenti, quasi vile mancipium, venundari vidit.

Magna calamitas est, quod hoc quod natura ingenius ac liber natus est, tamen pretio pecuniarum, sicut boves, et jumenta vendatur. At longe profecto est major, si ab amicis, et iis, in quos beneficia contulit, vendatur. Sed quanta esset, si non solum ab amicis venderetur, sed venderetur crudelissimis inimicis, qui non alia de causa emerent, quam ut eum pro sua libidine cruciarent? Dominus Christus venditus est et ab eo venditus est, quem ipse in summo gradu honoris ac dignitatis collocaverat. Nec enim est in terris aliquid majus apostolica dignitate. Et venditus atrocissimis mercatoribus, qui nihil præter sanguinem stiebant. At quo pretio venditus est? Vilitas pretii auget in immensum injuriæ magnitudinem: Dic, Juda mercator pessime, quo pretio vendis Christum? Triginta denariis. Itane tam vile testimas Dominum tuum? majore pretio bovem unum aut equum in foro non venderes? Non te tam vili, mihi crede, aestimat Dominus Christus. O pretium hominis! O vilitas Dei! Venditur Deus triginta denariis, emitur homo sanguine Dei. Et tu fornicator, adulter, avare, quanti facis Dominum? Quanti eum vendis! Quid, si ostendam ego tibi, te viliori pretio Christum vendere, quam vendidit Judas? Vendidit Judas Christum triginta denariis; vile pretium, sed tamen pretium aliquid boni continet, argentum. Tu vero quo pretio vendis eum? una fornicatione, una brevissima voluptate, quam sæpe multi labores et sumptus antecedunt, et semper dolor et amaritudo consequitur. Nonne igitur meliores sunt triginta argentei, qui nemini nocent, et multum prodesse possunt, si quis eis bene utatur, quam una fornicatio, quæ exhaurit marsupium, delibit corpus, occidit animam et solum potest nocere, eaque bene uti nemo potest? Si igitur Judas hujus impiæ venditionis justas et meritas penas æterno tempore luet, quid de te fiet? Quæ domus te, nisi gehenna, suscipiet? Et si Dominus in horto ardorem flammarum illarum considerans ex compassione sanguinem sudabat, quid patieris tu cujus membra ille ipsa flammæ æterno tempore depaceant? Sed pergamus ad cætera.

Tertium supplicium, vel potius fons quidam multorum suppliciorum fuit, quod fuerit ea nocte permissum dæmoni, ut per suos ministros Judæos et Ethnicos exerceret in Christum omne genus crudelitatis. Idque

verum esse, tum ex eo cognosci potest, quod Dominus apud Lucam ait: *Hæc est hora vestra et potestas tenebrarum*: tum etiam, quod hæc erat nostris peccatis debita pœna, et Dominus eam subire voluit: ut ab ea nos vindicaret. Dedit olim Deus dæmoni potestatem in corpus B. Job, modo tamen vitam ejus non auferet: at Domini corpus sine ulla exceptione vitæ, vel mortis dæmonis potestati, traditum fuit: hinc videlicet nata sunt nova, et antea numquam audita genera suppliciorum, quibus bellua illa cruenta per suos ministros Dominum torquebat: tum ut odio suo ac furore satisfaceret, tum ut sanctam illam animam, si quo modo fieri posset, in aliquam notam impatientiæ præcipitaret. Hinc erant colaphi illi atque alapa, quibus Dominum, tamquam vile mancipium, percutiebant: hinc illa sputa, quæ in faciem, et os Domini, tanquam blasphemæ cujusdam, impurissime jaciebant: illa indumenta, vel alba, vel purpurea, quibus Dominum, tamquam stultum et dementem vestiebant: hinc illi loci, illi risus, illa verba ironica, illæ factæ inclinationes, quibus Dominum gloriæ tamquam regem ridiculum et principem scurrarum illudebant: hinc denique fiebat, ut toties et tanta cum ignominia Dominum ligatum, licitoribus stipatum, armatis militibus undique septum, tamquam publicum latronem, per publicas plateas ducerent. Et cujus, quæso, fuit opus si dæmonis non fuit, ille admirabilis contempus Filii Dei, quando cum Barabba latrone comparatus, et magis inutilis magisque vita indignus judicatus est, quam ille publicus sicarius? Quæ verba reperiri possunt, quibus facinus tam indignum explicetur? Quis crederet, auctorem vitæ parentem generis humani ad terras descendisse, et in ea civitate, ubi tot ægros homines crasset, tot cæcis lumen, tot surdis auditum, tot claudis gressum, tot mortuis vitam restituisset, quem omnes miser et calamitosi appellabant, et a quo omnium suorum malorum remedia omnes accipiebant, eum cum homine facinorosissimo collatum, et minus utilem reipublicæ, commo-dum civitatis, minus conservandum ac retinendum, minusque dignum vita ac salute existimatum, quam illum, qui opinione patricidiorum, et extremæ crudelitatis hominibus terrori ac formidini erat? Quis ita potuisset mentem judicibus, consilium hominibus illis eripere, et eas tenebras animis illorum offundere, ut pro luce tenebras, pro Deo

latronem eligerent, nisi princeps tenebrarum? Cogita igitur, et admirare, ad quantam humilitatem majestas illa pro te descenderit quando corpus suum dæmonum potestati permittere non recusaverit, quod sine dubio malorum omnium extremum et maximum est. Verum ad majora veniamus.

Quartum supplicium, fuit illa crudelissima flagellatio, quam Dominus in prætorio a Romanis carnificibus accepit. Quæ usque adeo vehemens fuit, ut omnes metas consuetudinum et legum excesserit, ita ut Pilatus existimaverit eam abunde ad omnem rabiem et furorem Judæorum compescendum sufficere potuisse: et certe sufficisset, nisi corda prorsus lapidea et malo dæmonæ plena habuissent. Est hoc unum auditores, ex magnis mirabilibus et novis spectaculis, quæ unquam orbis terrarum videri vel audiri. Quis unquam suspicari potuisset, Dei humeros verberibus afflictiendos? Sanctus David, *Altissimum*, inquit, *posuisti refugium tuum. Non accedat ad te malum, et flagellum tuum appropinquabit tabernaculo tuo. Quid enim magis indignum sublimitati et majestati Dei, quam humilitas et ignominia flagellationis? Non est hoc genus supplicii honestorum hominum; sed scurrarum, sed furum, sed villissimorum mancipiorum, et illorum, qui nullius nominis et existimationis sunt. Adeo vile fuit temporibus Romanorum virgis cædi, ut nullum Romanum etiam obscurissimum et pauperrimum hoc supplicii genere affici paterentur. Nunc vero Dominus cœli, opifex mundi, decus hominum, gloria angelorum, sapientia et virtus Dei Patris, verberibus subjicietur? Equidem ego arbitrator omnes choros angelorum ad hoc spectaculum concurrisse, et attonitos ac stupefactos, eum intuebantur abyssum bonitatis et humilitatis Filii Dei, aërem vocibus et laudibus replevisse. Nam si id fecerant in die natali, quando nihil nisi pannos et præsepe videbant, quid nunc facturi erant, quando etiam verbera et columnam videbant? Neque tempus neque vires meæ patiuntur, ut pro dignitate mysterium istud exponam. Sed quæso vos, auditores omnes, ut nullus sit, quin domi suæ cum alia omniâ, tum potissimum hoc mysterium diligent erogitet. Quid enim minus facere possumus pro Domino, quam ejus dolores et cruciatus cogitare? Itaque ingredere animo et cogitatione in prætorium Pilati, et affer tecum multas lacrymas: nam certe necessaria sunt ad ea deploranda, quæ*

ibi fieri videbis. Ac primum aspice, quo modo Pilatus, ut populo furenti satisfaceret, Dominum undique proripi et nudari, ac religari et virgis cædi iubet. Aspice quomodo truculenti illi et crudeles carnifices sine ullo signo humanitatis imperata facere aggrediuntur. Aspice, quum solus et quam nudus non solum vestibus, sed etiam auxilio, Dominus tuus ibi existeret inter tot scelestissimos et dæmone plenos satellites: ubi nullus patronus, nullus advocatus, nullus erat, qui unum verbum pro Domino dicere posset. Imo nec ullus oculus, qui clementer atque humane eum aspiceret. Aspice postremo, quomodo incipiunt milites illi, et omnis humanitatis expertes, carnes illas virgineas ac tenerissimas jam nudatas, atque ad columnam arctissime ligatas vehementissime verberare et omnia livoribus, plagis, vulneribus, a planta pedis usque ad verticem capitis replere. Cum tamen Dominus inter tot dolores crepitusque plagarum, nec verbis nec signis minaretur; sed ea omnia quasi optime meritis summa humilitate et patientia toleraret. O patientiam incredibilem! O facinus inauditum! O corda plusquam adamantina, si ad hoc spectaculum non permoveamini.

Quid si huc accedat quintum supplicii ac tormenti genus, quod non minus ignominie ac dedecoris, quam doloris et cruciatus habet? Egredere igitur anima Christiana post illa severissima flagella, aspice *Regem Salomonem in diademate, quo coronavit eum mater sua*: aspice, quomodo crudelissimi carnifices, et vere non hominum, sed dæmonum ministri quasi verbera præterita, et mors confestim sequutura, et tanta copia sanguinis effusa non sufficeret, coronam de spinis texerunt et illi adorando capiti imposuerunt, ut eum sanguinem spinarum vulnera exprimerent, cui virgæ ac verbera percerant. Quis unquam vidit, vel audivit vel legit, tale genus diadematis? Quis istud tam crudele artificium exogitavit, quo homines et torquentur et illuderentur? Hoc certe Pilatus non jusserat, hoc consuetudines et leges Romanorum non habebant, hoc apud Judæos in more positum non erat. Hucce pervenit humana crudelitas, ut ad Libertorem mundi penis indebitis afflicendum vetera tormenta non sufficerent, sed nova exogitata sint? Tuum, o Diabole, hoc artificium est. Tu qui es rex super unversos filios superbæ, tu regem, gloriæ, regem ridiculum videri voluisti; tu ei spineam co-

ronam in officina gehennæ fabricasti. Sed nihil obtines, nihil proficis, sæva crudelitas. Nam istæ ipsæ spinæ oculos tuos excæcabant, et nobis medicamentum salutis conficiunt, et Christo post tres dies in radios fulgoris ac luminis convertentur.

Jam vero sextum crudelissimumque supplicium fuit, ipsa crucis gestatio. Solent iis, qui capite plectendi sunt, oculi antea velamine aliquo operiri, ne forte instrumentum illud videant, quod eis vitam auferre debet. Hic vero omne genus humanitatis excluditur; et non solum Domino oculis non cooperiunt, nec cruce videat, sed etiam ipsam crucem super humeros ejus imponunt, ut cor et oculi prius in cruce figantur et torquerentur, quam corpus. Non recusavit benignissimus Dominus sarcinam illam, quam peccata nostra omni ferro et plumbo graviorem effluant: imo vero summa alacritate, quasi rem diu quæsitam et conceptam, amplexus est: tametsi enim gravissima esset, tamen levisima ei ex amoris magnitudine videbatur. Itaque licet fessus, debilis, licet plagis et vulneribus confectus, tamen prompto ac devoto animo collum subiecit gravissimo jugo, quod ei amor nostræ salutis imponebat: crucem suscepit, ac sic ibat iter suum gemens, et penitentiam agens scelerum nostrorum, et viam sanguine ubique signabat, ut si qui essent, qui sua in humeros cruce sublata ejus vestigia sequi vellent, a recta via non aberrarent. Porro Pater et Filius sibi unus quodam modo diviserant: Filius quasi alter Isaac ligna et victimam; Pater quasi alter Abraham ignem et gladium adferebat. Hæc enim duo, ignis et gladius; ignis amoris nostræ salutis et gladius divine justitiæ, Dei Filium in holocaustum obtulerunt. O nos felices, si crucem nostram, et Christum in hoc itinere sequi sciremus! Consolamini, consolamini, quicumque crucem tribulationum et ærumnarum in hoc mundo toleratis. *Omne gaudium existimate, fratres, cum in varias tentationes incidieritis. Tollite jugum Domini super vos, inventietis requiem animabus vestris.* Dominus Christus cum maxima consolatione ac refrigerio indigebat, tunc impositam sibi crucem tota alacritate expensis brachiis charitatis amplexus est. O si hoc exemplum imitari sciremus, et in iis calamitatibus quas a mundo patimur, non peteremus a mundo consolationem; si crucem Domini patienter ac libenter amplecteremur! Quantam ibi requiem, quantam pa-

cem, quantam suavitatem inveniremus! Quid aliud nobis omnes calamitates facere possunt, quam ut Christum imitemur? Erat olim crux horrore et formidini, sed modo, cum Deus eam tanti fecerit, ut humeris suis eam portare voluerit, certe non nisi honori ac splendori esse potest. Homines duo, quos Deus vehementer cæteris amavit, et rebus omnibus prætulit, ii fuerunt Christus et Maria. Sed in quo, quæso, signa ista singularis amoris ostenduntur? nonne in eo, quod istis duobus omnium gravissimas cruces imposuit? Sicut non fuit unquam, nec erit inter homines melior Christo, nec inter feminas Maria; ita non fuit, nec erit aliquis magis hic in terris afflicto et vexato, quam Christus et Maria. Neque vero te moveat, et a cruce frenda absterreat, quod propter culpas tuas fortasse affligeris. Nam undecumque veniat tribulatio, modo patienter feratur, et propter Deum, salutis crux est. Et si quidem pateris propter peccata, crucem portas boni latronis: vero innocens, magis gaude. Nam melius perfectiusque Christum et Mariam imitaris. Sed vae illis, vae illis, qui adorant crucem mortuam, et blasphemant crucem vivam et similes Judæorum sunt, qui prophetas vivos persequuntur, et mortuis sumptuosos tumulos erigebant. Quid enim est aliud adorare et laudare crucem, interim paupertatem et ignominiam et tribulationem fugere atque eas exerari, quam mortuam crucem venerari et vivam blasphemare? Non habebant partem cum Christo, qui crucem non portaverunt cum Christo: nec poterunt esse *Soeci consolationis et contemplationum*, qui non fuerunt etiam tribulationum et *Passionum*: et qui crucem Christi erubuerint in terris, erubescet illos Christus in cælis coram Angelis.

PARS ALTERA.

Pervenimus tandem, auditores, ad sacrum verticem montis Calvarie, atque adeo ad supremum culmen mysteriorum humanæ liberationis. *O quam admirabilis est locus iste. Vere non est hic aliud, quam domus Dei et porta cæli.* Hic mihi scalam illam sublimem video, quam vidit olim patriarcha Jacob, quæ celum cum terra conjungit. Vel potius hic est paradisus et locus deliciarum. Quid enim sibi vult pulcherrima illa arbor in medio hujus hortu collocata, in qua pendet

fructus vitæ? Quicquid sit, hic est domus orationis, et templum, atque ara, ad quam accedentibus indulgentiæ amplissime conferuntur. Haque *Sistentes venite ad aquas.* Hic enim est mystica illa petra, ex qua aquæ largissime profluerunt. Si pacem atque amicitiam cum Christo desideratis, hic est lapis quem *Erexit Jacob in titulum fundens oleum desuper.* Si vino ad vestras plagas curandas indigetis, hic est botrus de terra promissionis adductus, in cruce particulari diligenter expressus: denique hic est vasculum olei, ex quo vidua Elisæi, Christi videlicet Ecclesia, omnia sua debita facillime dissolvit: tametsi enim vasculum exiguum esse videatur, tamen quandiu vasa, quæ implentur, non deerunt, præciosus liquor fluere nunquam cessabit. Ascendamus igitur ad montem Domini pinguem, montem coagulatum, montem *In quo beneplacitum est Domino*, non solum habitare, sed etiam pati et mori in eo.

Septimum igitur supplicium fuit ipsa crucifixio, quæ est genus mortis non minus turpe atque infame, quam acerbum atque diuturnum. Ac primum mentis oculis intueri, quomodo durissimi carnifices Dominum iterum omnibus suis vestimentis spoliare aggrediuntur, et quanta patientia et mansuetudine Dominus non contra nititur, non resistit, et nec uno verbo injuriam istam a se deprecatur: nec aliam ob causam, quam ut nos, qui vestem justitiæ atque innocentie perdidimus, sua nuditate vestiret. O quanta lux charitatis et bonitatis Dei mentis tuæ oculis oboriatur, si cogitare incipias, eum, qui vestit cælum nubibus et terram floribus, jam esse non solum vestibus, sed etiam propria pelle quodammodo spoliatum? Toto quidem vita sua tempore se Dominus paupertatis ac nuditatis amorem professus est, verum nunquam magis, quam in morte. Tunc enim tam pauper fuit, ut non haberet ubi caput unum super se haberet, et sicut nudus in hunc mundum intravit, ita nudus egredi voluit, ut aperte nobis declararet, sibi mundum hunc minime placuisse, nec sibi de mundi rebus quicquam adhæsisse, ac omnes desipere, ac fallere semetipsos, qui Dominum se sequi putant, et interim terrenas opes contemnere et concupiscere non sciunt.

Perge deinde, ac intueri quemadmodum immites illi Dominum arripiunt et in cruce extendunt. *Dum arripiunt sanctas illas ac*

divinas manus et illos speciosos pedes, dignos qui perpetuo devotis oculis premerentur, et eos durissimas clavis vi malleorum transfodiunt, atque ad crucem affigunt. O quam immensum cruciatum illa hora Dominus pertulit, cum clavi illi manus illas tenerimas et pedes speciosissimos, in quibus maxime doloris sensus viget, penetraverunt, et carnem, ossa, nervos, et quicquid in illis corporis partibus continetur, malleorum confregerunt! Postremo erigunt formidabile istud vexillum, quod antea humi fecerant, non palatium dimittunt, sed magna vi atque impetu cadere sinunt. Contremuit illo casu sanctum corpus in aere, et vulnera manuum ac pedum dilatata copiosissimum imbrem sanguinis profuderunt. Hoc vero genus mortis ejusmodi est, auditores, ut qui eo moriuntur, non celeriter extinguantur; sed sola vehementia ac diuturnitate doloris vitam cum morte commutare debeant.

Huc accedebat octavum supplicium, quod ex presentia pietissimæ Matris non tam corpus, quam cor Domini cruciabat. Quis enim explicabit, quam crucem corda illa Matris et Filii paterentur, quando duo illa cœlestia lumina se invicem aspicebant? Quando intuebatur Filius vultum illum amatissimæ Matris amaritudinæ passionis cooptum, cor vero gladio doloris transfixum, et illas angustias animi, quas patiebatur, et illos rivos lacrymarum, qui ex oculis ejus ubertim defluebant, et illos gemitus, quos ex intimo corde pondus illud tam gravis doloris exprimebat? Si enim, qui Christum vere et ex corde diligunt, cum istam ejus passionem contemplantur, continere non possunt flumina lacrymarum, quid fecisse credibile est Mariam, quæ mater erat, et non oculis mentis præteritam passionem contemplabatur, sed oculis corporis presentem Filium in tali passione constitutum cernebat? O quoties attollebat mœstos oculos, ut divinam illam faciem intueretur, et in medio cursu eos revocabat, quod aspectum illum cordis tenerritudo sustinere non posset. Ego quidem arbitror, linguas anhorum præ nimio dolore quasi mutas effectas, vel nihil vel omnino parum dicere potuisse: sed tamen ad cor Virginis affectum naturalem Filii multa locutum esse, eique dixisse: Cur huc venisti, columba mea, unica mea, amata mea, dolor tuus auget dolorem meum, et magis tormenta tua quam supplicia mea me torquent. Reverte, columba mea, revertere ad arcem, do-

nec aquæ diluvii cessare incipiant; nec enim hoc loco invenies, ubi requiescat pes tuus; ubi enim orationi et contemplationi vacabis, et levabis te super te, ac facilis multo vim hujus procellæ ac tempestatis ferēs? Verum ad cor Filii non pauciora cor Matris respondisse, eique dixisse existimandum est: Cur id præcipis mihi, delecte uberum meorum? et quomodo possum recedere a te, nisi recedam a me? cum tu sis vita vitæ meæ et anima animæ meæ? Ita vero dolor tuus cor meum occupavit, ut nihil omnino præter illum cogitare possim sine te. Tecum igitur animus meus crucifixus est, ac tecum moriatur ac sepeliatur oportet. Ita, auditores, beatissima illa Virgo, tametsi apud crucem intolerabilem crucem patiebatur, tamen non propterea fugit, nec terga vertit cruci, ut nos doceret, crucem penitentiae et tribulationum non deserere. Itaque non fugiebat, sed perseverabat; et non sedebat nec jacebat, sed stabat tamquam columna fortissima atque robustissima, et vera columna Ecclesiae, et magistra apostolorum et martyrum paulo post futura: ut sicut Eva aspiciens cum voluptate arborem mortis nostræ ruine interfuit, ita ipsa aspiciens cum dolore arborem vitæ nostræ liberationi interesset.

Venio nunc ac postremum, gravissimum, inauditum, incredibileque supplicium. Nam cum jam Dei filius pendens in cruce extremos, immensos et innumerabiles dolores et cruciatus pateretur, et quasi pelagus quoddam amaritudinis factus esset, ac denique eam figuram et speciem præ se ferret, ut canis sic affectus corda hominum permovere posset: tamen hostes ipsius feris crudeliores et lapidibus duriores, non solum non movebantur, sed eum irridebant, eique insultabant, et sales et facetias in eum jaciebant. Neque id solum, sed cum sanctissimum illud corpus præ nimia sanguinis effusione debilitatum, et lingua, et palatum et partes interiores exsiccata essent, atque ideoque Dominus medicum aquæ petere ad eam sitim atque ardorem temperandum, homines illi exuti omnem humanitatem, non modo aquam ei denegaverunt; sed etiam pro aqua fel et acetum obtulerunt. O acerbissimam crudelitatem! O homines feris truculentiores! Et quid, quæso, crudelius, quid inhumanius, quid atrocius audiri vel cogitari potest? Certe diviti illi avaro, qui in gehenna cruciabat, etsi aqua negata fuit, at non fel amarissimum propinatum; Dei autem Filio,

non modo non datur quod petit, sed etiam tormentum ac supplicium augetur. O dulcis liberator generis humani, quis referet nobis, quæ in ista cruce pateris? Dura certe peccata mea fuerunt, et penitentia tua id manifeste docet. Video te regem meum in patibulo isto suspensum, ubi nihil habes, quam corpus tuum sustineas, nisi ferreos clavos. Video pondus corporis tui deorsum trahi, et vulnera manuum ac pedum semper magis ac magis dilatari ac dilacerari, et incredibilem tibi cruciatum afferre. Video te in his angustiis propter me constitutum, ut singula tua membra, singulas partes, singuli sensus suos cruces et suos carnifices habeant. Oculi cruciantur, non solum quod propria vulnera, propriumque sanguinem cernebant; sed etiam, quod Matrem illam pietissimam et innocentissimam ubertim flentem, non corde transfixo infinito quodam dolore astantem videbant. Aures cruciabantur, quod horrendas illas Blasphemias, quæ cœlum penetrabant, quæ solem obscurabant, quæ Angelos exterrebant, quæ iram ac furorem Domini Sabaôth vehementer accendebant, exaudiebant. Nares cruciabantur, quod in loco graviter olente et odorem terribissimum spirante propter cadavera hominum mortuorum supplicium collocatum sit. Lingua et palatum cruciabantur, quod in ardentissima fame et siti nil præter fel et acetum obtinere possent. Tangendi quoque sensus, qui in toto corpore diffusus est, toto etiam corpore cruciabantur. Cerno caput illud splendidissimum et angelis et hominibus venerandum spinis acutissimis penetrari; manus illas potentissimas, et benignissimas quæ cœlum fabricaverant, quæ tot ægros curaverant, quæ panes multiplicaverant; et illos speciosos pedes, qui tantum in itineribus laboraverant, dum pacem et salutem hominibus nuntiabant, illas, inquam, illustres manus et illos speciosos pedes clavis transverberari; reliquum corpus a contusionibus et percussionibus dehonestatum, ac sordibus, livoribus, plagis, vulneribus repletum æque conspicio, ut vere hunc non sit tibi species, neque decus; sed sis vir dolorum sciens infirmitatem et opprobriis ac doloribus, quod concupierant, saturatus.

Refert Scriptura divina, auditores quondam filios Jacob fratrem suum Joseph propriis vestibus spoliasset, et cum triginta argenteis, Juda potissimum suadente, Madianitis mercatoribus vendidisset; deinde vestem

ejus sanguinem respersam, ad Jacob patrem suum transmisisset, ac dixisset: *Vide utrum tunica filii tui sit, an non?* Eum vero veste probe cognita respondisse: *Tunica filii mei est! fera pessima comedit eum, bestia devoravit Joseph.* Quid aliud vestis castissimi et innocentissimi Joseph, quam corpus Domini Servatoris significat? Hæc est illa vestis talaris, vestis polymita, quam Spiritus sanctus ex aureis filis atque argenteis contexerat. Hanc vestem impia synagoga, fratres Domini secundum carnem, semen Abrahamæ et Jacob, Juda princeps atque auctore, Domino trigenta argenteis vendito totam laceraverunt ac sanguine resperserunt; quam si quis Deo Patri ira laceratam, ac fedatam ostendat, ut videat, ac tunica filii sui sit an non, certe respondebit: *Tunica filii mei est: fera pessima comedit eum, bestia devoravit Joseph.* Verum est, Domine pater, verum est, fera pessima devoravit eum, iniquitas mea, superbia mea, inobedientia mea devoravit filium tuum Joseph. O funestum partum! O venenatam prolem! Ecce, auditores, ecce, quid parlarimus, cum superbia inflammamur. cum Deo et Ecclesiae non obtemperamus, cum peccamus, cum fornicamur, cum inebriamur, feram pessimam parlarimus, quæ suo veneno vitam ipsam extinguit. O si intelligeres, quam hoc sit verum! O si profunde semel cogitares, non tam arma Romanorum et clamores Judæorum, quam tua peccata, tuas fornicationes, tuas usuras, tua perjuria, tua mendacia, tua flagitia Dei Filium occidisse, et tamquam feram pessimam eum devorasse! O quid non faceres, quid non patereris potius, quam ut peccatum, feram tam venenatam et tam immitem, parlarires?

Verum, bone Jesu, si nos sumus, qui te in crucem egimus, et tamen propter nos vitam cum sanguine tam liberaliter profudisti, quid retribuemus tibi pro omnibus, quæ tribuisti nobis? *Pete, Domine, et libere pete,* nihil tibi negare poterimus: vulnerasti cor nostrum charitate tua. Quid igitur, Domine faciemus? Quæ est merces tua?

Audire cupitis, fratres mei, quid Dominus petat? Ego dicam vobis, et vere ita est, nemo non fidem adhibeat: nihil cupit, nihil optat, nihil sicut Dominus magis, quam salutem tuam: hoc ei omni felle amarum est, quod te cupiat ad cœlum trahere, et lute præcipites in gehennam. Acerba crux, acerbi clavi, acerbæ spine, acerba vulnera et livo-

res fuerunt; sed nihil acerbius cordi ejus, quam perditio tua. Quis igitur nostrum ita ingratus, ita immis, ita crudelis erit, ut Domino aquam salutis nostræ sitienti fel amarissimum peccatorum propinet? Per crucem Domini, et Dominum in ea pendentem vos oro atque obtestor, ingrediatur unusquisque in cor suum, et summa devotione et alacritate offerat Deo sacrificium suavissimum, *cor contritum et humiliatum*, dicatque apud se: Ecce ego toties Dominum meum offendi, et toties lapsus sum et relapsus sum, et nunquam vere peccatum meum agnovi, nunquam, ut par erat, desievi, ex consuetudine et sola voce exteriore confessus sum; nunc ego cum intelligam peccati gravitatem ex magnitudine passionis, quam Dominus pertulit, cum videam negotium salutis meæ negotium esse maxime serium (nec enim pro re parvi momenti Deus homo factus, et tanta et tam atrocia supplicia passus) nunc, inquam, cum hæc videam et intelligam, statim Deo propitio aliam viam incedere, ad veram et perfectam conversionem et confessionem me præparare, ac deinceps peccatum magis quam ignem, aquam, serpentes, et quam ipsam pestem evitare. O deliberationem bonam! O te beatum, si ita feceris! Nam et tu hoc pacto reficies cor Domini crucifixi, et ego tibi nomine Christi polliceri audeo, hodie cum illo eris in paradiso: hodie, imo ac hora, hoc momento senties te erui de inferno, et respirare incipies in luce libertatis filiorum Dei, modo tibi incipiunt hodie peccata vere displicere, et pristinae fornicationes et sordida voluptates tuæ amplius non ariserint.

At si hæc omnia te non moveant, si flamma amoris, si ignis charitatis, quam hodie in te perspicue Christus ostendit, et quæ lapides rapit, cor tuum frangere et emollire non potest; saltem moveant te illa formidabilia verba, quæ in ipsa sua passione Dominus locutus est, quæque voluit altissime in cordibus nostris infligi, cum ait: *Nolite flere super me, sed super vos ipsos flete. Quia si in viridi ligno hæc faciunt, in arido quid fiet?* O sententia formidabilis et incredibilis, nisi ab ipsa Veritate pronuntiaretur! *Si in viri-*

do ligno, inquit, hæc faciunt, in arido quid fiet idest si in me, qui justus sum, qui sanctus, qui innocens sum, qui humore gratiæ semper vireo, tamen propter aliena peccata ita ignis passionis exarsit, et Pater meus cælestis, ut odium suum implacabile contra peccatum ostenderet, me naturalem et unicum filium suum propter aliena peccata ita contrivit *in infirmitate, ut virum dolorum et novissimam virorum* efficeret, quis cogitare poterit, quid homines peccatores propter sua, et propria scelera atque facinorosa patiuntur?

Audivimus Domini passionem, et exterriti sumus, neque majus aliquid inveniri posse credebamus. Qualis igitur erit poena gehennæ, quam ipsa Veritas prædicat multo majorem atque atrociorum esse futuram? et vere ita erit. Quando vero nihil adderetur, nisi æternitas, nonne hoc sufficeret ad eam penam in immensum augendam? Pependit Dominus tres horas in cruce, et omnes miramur, et jure miramur, et jure pavemus et exterrimur; quid igitur facies tu in suppliciis multo majoribus, non tres honoras, non tres annos, non tria sæcula, non tres myriades sæculorum; sed sine ullo fine, et tam diu, quam diu vivet, et regnabit Deus? Neque permittas tibi a diabolo persuaderi, Dominum esse mitem et clementem et nullo modo te damnaturum: Quid? Ita stupidus eris, ut hoc tibi persuaderi sinas, te etiam innumeris peccatis obrutum non damnandum? Veni, accede, palpa manibus veritatem: *numquid filio suo pepercit* cum in eo non sua, sed nostra peccata invenit? Audistis, hodie, quam severe illum exceperit. Si igitur proprio filio suo non pepercit, et si in viridi ligno hæc fecit quomodo tibi ligno arido ad ignem preparato, nisi citò ad poenitentiam redeas, et fontibus lacrymarum irrigatus viderere ac florere incipias, quomodo, inquam, tibi parceret? Hic igitur sit finis concionis nostræ hodiernæ, ut vera ac seria poenitentia et firmissimo proposito vitæ melioris reficiamus cor Domini crucifixi, qui est benedictus in sæcula. Amen.

CONCIO XXIX.

IN DOMINICA PASSIONIS

SIVE

IN HEBDOMADA SANCTA

De Arbore crucis et quinque fructibus ejus, qui ex ea colligi possunt.

SYNOPSIS.

Prærogativa et encomia S. crucis tum ab effluvia et virtute, tum ex testimonio B. Chrysostomi producta, exordii loco præmittuntur, ejusque rei causa redditur. Deinde concio in quinque partes, seu quinque fructus ab arbore crucis decerptos, distribuitur. Primus fructus est, cognitio enormitatis et magnitudinis peccati, propter quod ipse Dei Filius passus est, ut illud detestaretur: hæc autem magnitudo colligitur, tum ex gravitate peccatorum, quas Deus Angelus et diversis hominibus inflixit, quod etiam similitudine ostenditur; tum ex magnitudine pretii, quia unicum Filium Deum propter peccata, et non sua, ita flagellavit. Secundus fructus est, vehementer passionum, ubi ostenditur Christianum ab omnibus; in omnibus, omnia passum esse, atque quindecim præcipua passionis illius genera narrantur. 1. a dilecta matre separatus fuit. 2. a perfido Juda traditus. 3. in horto in agone constitutus. 4. per tribunalia diversa circumductus. 5. a discipulis derelictus. 6. a vili simis hominibus indignissime tractatus. 7. latroni Barabbæ posthabitus. 8. dire flagellatus. 9. spinis coronatus. 10. ad populum ignominiose productus. 11. crucem ipse bajulavit, et felle potatus est. 12. cruci effusus. 13. subsannatus. 14. ob presentiam et conspectum matris et discipuli contristatus. 15. anima a corpore separata fuit. Quæ omnia præcipiti judicio ip-

si evenerunt omni prorsus solatio destituto. Tandem gravis ad poenitentiam et assiduum Dominicæ passionis meditationem succedit exhortatio.

Secunda pars de tribus reliquis fructibus de arbore crucis decerpendis agit. Tertius itaque est, cognitio beneficii per passionem in nos collati, quod in tribus maxime elucescere demonstratur, scilicet in consideratione bonorum nobis a Deo datum, quæ quanta sint, vel ex eo constat, quod lapsus per peccatum ab innocentia statu omnia illa bona reprobis restitutum; deinde in modo, quo data sunt; demum in charitate, qua donata sunt. Quartus fructus est, cognitio immensæ bonitatis divinæ, qua potissimum habetur per considerationem, quis quid, pro quibus et qua de causa passus sit. Quintus fructus est, tam eximia omnium virtutum exempla, præsertim vero nobis proponitur Christi humilitas, obedientia, patientia, constantia, mansuetudo: charitas et contemptus mundi; quas proinde virtutes jubemur imitari. Tandem ad reverentem passionis Christi memoriam recolandam testimonio S. Bernardi, et exemplo S. Francisci et S. Clarae docti, vocamur.

Encomia Sanctæ crucis, cujus mysterium tota sequenti hebdomada contemplandum, atque adorandum ab Ecclesia Catholica nobis proponitur, ita sunt, quod optima, et numero infinita, et magnitudine excellentia et sublimitate ac præstantia singularia,